

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Recapitulare inițială / 9

Lectură

Unitatea 1. Familia / 13

Introducere în temă / 14
Portofoliu. Arborele genealogic / 17
Textul narativ literar. Instanțele comunicării narative. Narațiunea la persoana I și a III-a / 18
Textul narativ literar în proză: *La pădure* de Ion Agârbiceanu (text integral) / 21

Recapitulare / 46   Evaluare / 47

Elemente de construcție a comunicării

Despărțirea cuvintelor în silabe / 36
Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat / 38
Cuvântul și rolul contextului în crearea sensului / 41
Investigația. Resursele utilizatorului de limba română / 42
Omonimele. Cuvintele polisemantice / 43

Unitatea 2. Școala / 49

Introducere în temă / 50
Portofoliu. Cum scriem o pagină de jurnal? / 53
Textul narativ literar. Etapele acțiunii (momentele subiectului) / 54
Textul narativ literar în proză: *Lecția de autodescoperire* de Teodora Coman (text integral) / 57

Recapitulare / 91   Evaluare / 92

Verbul / 64
Modul conjunctiv / 67
Modul condițional-optativ / 69
Posibilități combinatorii ale verbului / 71
Predicatul nominal, Verbul copulativ a fi.
Numele predicativ / 73
Subiectul neexprimat (inclus, subînțeles) / 75
Complementele / 77
Circumstanțialele / 81

Unitatea 3. Drumul / 93

Introducere în temă / 94
Portofoliu. Traseu pentru o drumeție / 97
Dialogul în textul literar / 98
Textul narativ literar în proză: *D-I Goe...* de I.L. Caragiale (text integral) / 100

Recapitulare / 125   Evaluare / 126

Substantivul. Substantivele defective.
Substantivele colective / 108
Cazurile substantivului / 111
Posibilități combinatorii ale substantivului / 117

Unitatea 4. Lumi reale. Lumi virtuale / 127

Introducere în temă / 128
Portofoliu. Influența inteligenței artificiale / 131
Textul argumentativ / 132
Textul nonliterar. Interese și atitudini față de lectură / 134
Portofoliu. Profil de cititor! / 135
Textul narativ literar în proză: *Barabumbosaur* de Cezar Petrescu (text integral) / 136

Recapitulare / 157   Evaluare / 158

Pronumele personal. Flexiunea cazuală / 144
Posibilități combinatorii ale pronumelui.
Anticiparea și reluarea prin clitic pronominale / 147
Pronumele reflexiv / 149

Unitatea 5. Natura / 159

Introducere în temă / 160
Elemente de versificație. Figuri de stil: epitetul, enumerația / 163
Textul descriptiv literar în versuri și în proză / 167
Textul descriptiv literar în versuri: *Dimineața* de Vasile Alecsandri (text integral) / 169

Recapitulare / 183   Evaluare / 184

Adjectivul. Posibilități combinatorii ale adjectivului / 173

Unitatea 6. Societatea / 185

Introducere în temă / 186
Textul narativ în versuri / 190
Textul narativ literar în versuri: *Boul și vițelul* de Grigore Alexandrescu (text integral) / 192

Recapitulare / 210   Evaluare / 211

Adverbul / 198
Limbă vorbită. Limbă scrisă / 208

Recapitulare finală / 212   Bibliografie / 215

Cuprins

Redactare	Comunicare orală	Interculturalitate	Proiect
Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă / 29 Rezumatul / 31	Dicția / 34	Limba română în Europa / 40	Care sunt valorile familiei? / 48
Textul narativ / 85	Contextul de comunicare / 88	Biblioteca / 90	Care sunt activitățile dintr-o bibliotecă? / 90
Prezentarea textului / 119	Atitudini comunicative. Inteligența emoțională. Exprimarea adecvată a emoțiilor / 121	Limbă și identitate / 124 Portofoliu. Avatarul / 124	
Textul explicativ / 151	Strategii de ascultare activă / 154 Portofoliu. Profil de ascultător! / 155	Muzeul / 156	Cum ar arăta un muzeu al clasei tale? / 156
Textul descriptiv / 177	Strategii de comprehensiune a textului oral / 180	Valori etice în legendele populare / 181	
Textul narativ-descriptiv (prezentarea unui proces ca succesiune de etape) / 201	Performarea actelor de limbaj / 204	Valori ale culturii populare în spațiul românesc / 206	Scriitor în vremea haiducului Pinteș Viteazul / 207

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

VARIANTA TIPĂRITĂ

Manualul de *Limba și literatura română* este elaborat în conformitate cu programa școlară în vigoare.

Compoziția de ansamblu a manualului vizează tema generală *Eu și lumea din jurul meu*, dezvoltată într-un parcurs focalizat asupra unor experiențe de cunoaștere fundamentale pentru înțelegerea de către elevi a lumii din jurul lor și pentru o raportare conștientă, autonomă și critică la aceasta.

Manualul cuprinde șase unități de învățare, o recapitulare inițială și o recapitulare finală. Cele șase unități oferă contexte semnificative de învățare în vederea dezvoltării personale a elevului, prin formarea, exersarea și evaluarea competențelor prevăzute de programa școlară.

Fiecare unitate este compusă din introducere, o succesiune de lecții de predare-învățare și secvențe de recapitulare și evaluare, astfel:

- Lecție de introducere în tema unității (lecție de descoperire și reflecție);
- Lecție/Lecții de formare și exersare a conceptelor din domeniul lecturii;
- Lecție de receptare a textului literar integral (centrate asupra strategiilor de receptare);
- Lecții de formare și exersare a elementelor de construcție a comunicării;
- Lecție de comunicare orală;
- Lecție de redactare;
- Lecție de formare și exersare a elementelor de interculturalitate;
- Secvențe de recapitulare;
- Secvențe de evaluare.

Lecțiile conțin rubrici articulate sub forma unui traseu de învățare:

Diagrama prezintă un traseu de învățare articulat sub forma unei unități de învățare din manual, cu rubrici care descriu funcțiile acestora:

- Conține activități de descoperire a conținutului nou/strategiilor noi care urmează a fi însușite(e).**
- Ofere contexte diverse și nuanțate de exersare a conținuturilor/strategiilor.**
- Secvențele denumite Elemente-cheie și Strategii prezintă fundamentele care asigură formarea competențelor și permit raportarea conștientă la procesul de învățare.**
- Activități de înțelegere și interpretare a textului.**
- Activități de înțelegere și interpretare a textului.**
- Rubrica Reflectez/Autoevaluare recontextualizează conținutul în orizontul de interes al elevilor/ofere strategii și grile de autoevaluare, sporind gradul de autonomie a elevului.**
- Este o modalitate de organizare a temelor propuse de-a lungul manualului pentru a urmări procesul de învățare al elevilor.**

Ancorează demersul în orizontul de interes al elevilor.

Conține activități de descoperire a conținutului nou/strategiilor noi care urmează a fi însușite(e).

Ofere contexte diverse și nuanțate de exersare a conținuturilor/strategiilor.

Secvențele denumite Elemente-cheie și Strategii prezintă fundamentele care asigură formarea competențelor și permit raportarea conștientă la procesul de învățare.

Activități de înțelegere și interpretare a textului.

Activități de înțelegere și interpretare a textului.

Rubrica Reflectez/Autoevaluare recontextualizează conținutul în orizontul de interes al elevilor/ofere strategii și grile de autoevaluare, sporind gradul de autonomie a elevului.

Este o modalitate de organizare a temelor propuse de-a lungul manualului pentru a urmări procesul de învățare al elevilor.

Instrucțiuni de utilizare a manualului

Traseul învățării se particularizează în funcție de domeniul de conținut și de textul-suport, precum este prezentat în tabelul de mai jos.

Tipul lecției	Lecție de introducere în tema unității	Lecție/Lecții de formare și exersare a conceptelor din domeniul lecturii	Lecții de receptare a textului literar	Lecții de comunicare orală Lecții de redactare Lecție de formare și exersare a elementelor de interculturalitate
Suport	Fragmente de text literar din literatura română	7 fragmente de text literar și 2 texte nonliterare integrale	6 texte literare integrale din literatura română	Texte nonliterare, orale, scrise de diverse tipuri
Rubricile	Cuvintele temei Descoperim tema în literatură	Din experiența mea În lumea textului Explorez Aprofundez Reflectez/ Autoevaluare	Din experiența mea În lumea textului Reacții subiective Harta textului Personajul și lumea din jurul său Personajul și lumea din jurul meu Reflectez/Autoevaluare	Din experiența mea Explorez Aprofundez Reflectez/ Autoevaluare

Metodele tradiționale și complementare de evaluare utilizate sunt: testul de evaluare, portofoliul, proiectul, investigația, autoevaluarea, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

VARIANTA DIGITALĂ

Varianta digitală cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, dar conține în plus o serie de activități multimedia de învățare: animații video, exerciții interactive.

Activitățile multimedia sunt semnalizate în varianta digitală prin simbolurile de mai jos.

Permite vizualizarea unor elemente grafice (imagini și informații din manual sau suplimentare).

Permite vizualizarea unor elemente video (videoclipuri cu informații din manual sau suplimentare), pentru care se pot controla începerea/întreruperea (prin butonul Start/Pauză), volumul și maximizarea ecranului.

Permite rezolvarea unor exerciții interactive, la finalul cărora este oferit un feedback imediat. Conținuturile marcate cu acest simbol pot fi de tipul: completare, trage și plasează, bifarea variantei corecte, asocierea unor termeni din mai multe coloane.

Permite ascultarea unor înregistrări audio necesare pentru rezolvarea exercițiilor.

Meniul de navigare:

te duce la prima pagină a manualului;

te duce la pagina anterioară;

te duce la pagina următoare;

te duce la ultima pagină a manualului;

afișează cuprinsul manualului și îți permite accesarea oricărei lecții printr-un salt direct

mărește pagina, pentru o mai bună observare a imaginilor/textului;

micșorează pagina;

ți oferă mai multe informații despre varianta digitală a manualului.

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Rezumarea, pe baza informațiilor explicite și implicite, a unor pasaje din diverse tipuri de texte orale narative, monologate și dialogate
- 1.2. Prezentarea unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite/ascultate
- 1.3. Adecvarea comunicării nonverbale și paraverbale la o situație dată, evidențiind ideile și atitudinile, în situații de comunicare față-în-față sau mediată
- 1.4. Participarea la interacțiuni verbale simple cu mai mulți interlocutori, având în vedere cantitatea și relevanța informației transmise și primite

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Rezumarea unor texte, cu grade diverse de dificultate
- 2.3. Prezentarea unor răspunsuri personale, creative și critice pe marginea unor texte diverse
- 2.4. Manifestarea preocupării de a înțelege diverse tipuri de texte citite
- 2.5. Identificarea strategiilor de lectură, a volumului și a diversității materialelor citite

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui rezumat, a unui text, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text complex, cu integrarea unor tabele
- 3.3. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare
- 3.4. Analizarea dificultăților de redactare, oferind soluții, pe baza criteriilor propuse de profesor și discutate cu colegii

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Utilizarea structurilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă și precisă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea conștientă a achizițiilor lexicale și semantice de bază, din limba română standard, pentru exprimarea corectă a intenției comunicative
- 4.3. Valorificarea achizițiilor fonetice de bază, în realizarea propriei pronunții și scrieri și pentru evaluarea pronunției și scrierii celorlalți, prin raportarea la normă, cu scopul corectării erorilor în comunicare
- 4.4. Utilizarea deprinderilor dobândite pentru monitorizarea corectitudinii comunicării, prin raportarea la normă
- 4.5. Redactarea unor texte, valorificând gândirea logică și competența lingvistică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții românești și ale unor comunități etnice de pe teritoriul României
- 5.2. Analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare

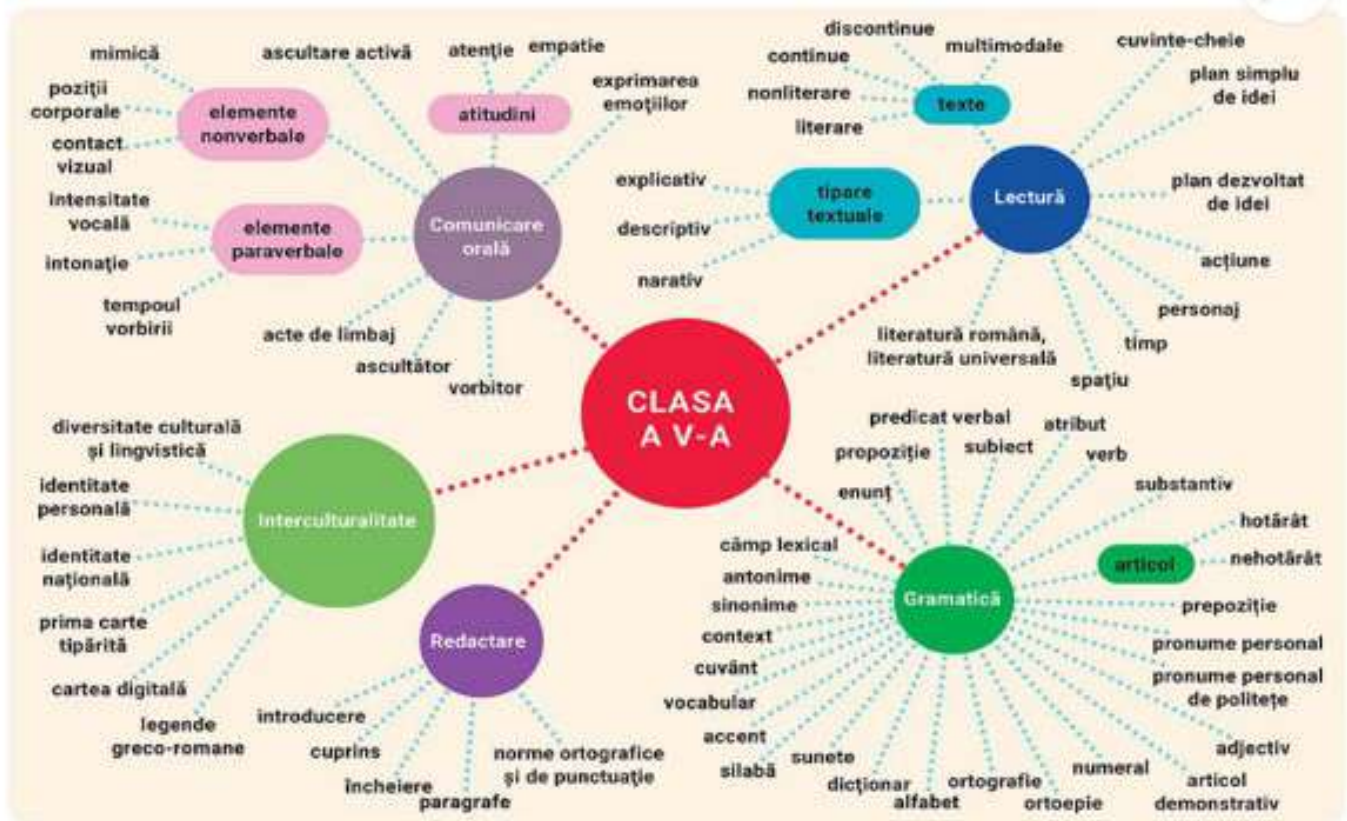
Unitatea 1	Unitatea 2	Unitatea 3	Unitatea 4	Unitatea 5	Unitatea 6
1.2; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.1; 3.4; 4.2; 4.3; 4.4; 5.2.	1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.4; 4.5; 5.2.	1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.2; 3.3; 4.1; 4.4; 4.5; 5.2.	1.2; 1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.4; 4.5; 5.2.	1.1; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.4; 4.5; 5.1; 5.2.	1.2; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.4; 4.5; 5.1.

RECAPITULARE INIȚIALĂ

CONCEPTELE CLASEI A V-A

1 Citește harta conceptelor studiate în clasa a V-a și urmărește cum au fost grupate acestea.

2 **LUCRAȚI ÎN PERECHE!** Selectează cinci cuvinte/concepte pe care ți le reamintești cel mai bine din clasa a V-a. Compară-ți lista cu cea a colegului tău.

DESCOPERIM!

1 **LUCRAȚI ÎN GRUPE!** Citiți textele de mai jos, alegeți trei dintre ele și identificați împreună aspectele referitoare la rolul cuvintelor, al cărților și al lecturii. Fiecare grupă va prezenta apoi, în fața clasei, ideea centrală înfățișată în fiecare dintre cele trei texte alese. Puteți folosi ca reper harta cuvintelor de la exercițiul anterior.

TEXTUL 1

Uitându-mă în urmă, constat că literatura nu m-a plictisit niciodată și nici nu m-a dezamăgit. [...] Asemenea mierii, literatura poate rezista secole de-a rândul. Cartea își păstrează gustul și virtuțile intacte, mult după ce nimeni nu-și mai amintește că autorul ei a fost om viu printre oameni vii. [...] Mă simt bine evadând din propria viață în cea din cărți și mă simt la fel de bine când viața din cărți îmi invadează propria viață și mă ajută s-o înțeleg. Ca lucrurile să meargă bine, trebuie să existe un relativ echilibru între cele două talgere ale cântarului, cel cu viață și cel cu cărți.

(Ioana Pârvulescu, *Cartea întrebărilor*)

TEXTUL 2

Acest poem durează doar atâta
Cât îl citești:
Data viitoare când îl vei citi
Va fi altul
Pentru că tu vei fi altul
Și, bineînțeles, va fi complet diferit
Atunci când îl va citi altcineva.

(Ana Blandiana, *Acest poem*)

TEXTUL 4

subiect¹ (persoană) (desp. *-biect*) s. m.,
pl. *subiecți*

subiect² (temă; cauză; funcție sintactică)
(desp. *-biect*) s.n., pl. *subiecte*
(*DOOM*)¹

TEXTUL 3

CULTURĂ, *culturi*, s. f. 1. Totalitatea valorilor materiale și spirituale create de omenire și a instituțiilor necesare pentru comunicarea acestor valori. ♦ Faptul de a poseda cunoștințe variate în diverse domenii; totalitatea acestor cunoștințe; nivel (ridicat) de dezvoltare intelectuală la care ajunge cineva. ◇ *Om de cultură* = persoană cu un nivel intelectual ridicat, care posedă cunoștințe universale temeinice. [...] 2. Totalitatea lucrărilor agrotehnice necesare plantelor agricole pentru a se realiza producții mari și constante; știința, priceperea de a lucra pământul, de a îngriji plantele. [...] 3. Creștere, în laborator, a bacteriilor pentru diverse utilizări; colonie de bacterii obținută pe această cale. [...]. – Din fr. **culture**, lat. **cultura**.

(*Dicționarul explicativ al limbii române*)

TEXTUL 5

La început au fost poveștile pe care părinții sau bunica mi le spuneau, ori de câte ori îi rugam. Mai târziu, după ce am învățat să citesc, cea mai mare bucurie era să mă ascund într-un colț, cu o carte în mână. Citeam pe nerăsuflăte cărți cu poze colorate, fascinată deopotrivă de text și de imagine, legând în mintea mea de atunci ceea ce vedeam în pagina tipărită cu ceea ce ochii minții proiectau – peisaje fantastice, creaturi himerice, animale vorbitoare, țări îndepărtate, pirații de pe mările și fluviile lumii, peșteri pline de comori și de pericole. [...] Citeam oriunde, în casă și afară, în curtea noastră plină de pomi, unde ai mei pusese un leagăn în care obișnuiam să visez între două reprize de citit. [...]

Descoperisem, citind, că pot trăi mai multe vieți, că îmi pot alege prietenii și îmi pot identifica mai ușor neprietenii, că pot călători nu doar în spațiu, în locuri despre care nici nu mi-aș fi imaginat că există, ci și în timp, în epoci de mult dispărute, acolo unde doar imaginația și lectura te pot transporta.

(Carmen Mușat, *Ce este literatura și de ce nu putem trăi fără ea?*)

2 De ce crezi că este important studiul limbii, al literaturii și al culturii? Motivează-ți opinia într-un text de trei-patru enunțuri.

3 LUCRAȚI ÎN PERECHI! Răspundeți la următoarele întrebări și apoi prezentați răspunsurile în fața colegilor.

- Cât este de importantă disciplina Limba și literatura română pentru voi?
- Despre ce credeți că veți studia în orele de Limba și literatura română din clasa a VI-a?
  - Ce tip de activități preferați?
  - Cum credeți că ar trebui să vă comportați în timpul activităților de la orele de Limba și literatura română?
    - Ce vă provoacă să fiți curioși, creativi, motivați și responsabili în cadrul orelor? Evocați pentru fiecare valoare/attitudine menționată câte o experiență din clasa a V-a.
    - Cum veți acționa dacă veți avea aspecte neclare sau veți avea nevoie de sprijin în timpul lecției sau la temă?

4 LUCRAȚI ÎN GRUPE! Imaginați-vă că urmează să vă întâlniți cu un coleg mai mic cu un an, interesat de ceea ce va învăța la ora de Limba și literatura română. Realizați un dialog între voi și colegul respectiv, în care să dați dovadă de empatie și să utilizați două acte de limbaj învățate în clasa a V-a.

5 Desenează un simbol al orei de Limba și literatura română care poate decora orarul tău și prezintă-l clasei.

PORTOFOLIU

• **DESCOPERĂ-ȚI MATERIA!** Realizează hărți mentale prin care să recapitulezi cunoștințele studiate în clasa a V-a despre verb, substantiv, pronume, numeral, adjectiv și articol.

Cum vei realiza harta mentală?

Folosește o foaie de hârtie albă și lucrează cu cel puțin trei culori. În centru realizează o imagine care să reprezinte subiectul pe care îl abordezi. Apoi, alege o culoare și desenează o ramură groasă care reprezintă o idee centrală. Din ideea centrală se vor desprinde alte ramuri, corespunzătoare ideilor secundare.

ÎN LUMEA TEXTULUI

• Citește cu voce tare textul următor!

A fost odată un băiețel care era necăjit, necăjit că toți frații și toate surorile lui știau să scornească povești, numai el nu.

În fiecare seară, după ce mama stingea lumina și pleca din odaie, unul din copii începea câte o poveste și nimeni nu adormea până ce firul ei nu ajungea la capăt.

O dată pe săptămână venea rândul băiatului celui mic și, cu toate că șase zile în șir se frământa la gândul celei de a șaptea, de fiecare dată nu găsea nimic de povestit și sora cea mare trebuia să-i țină locul.

Încercase el să învețe câteva povești pe de rost, dintr-acelea tipărite în cărți, dar frații săi le știau pe toate și-l întrerupeau, strigând:

— Vrem o poveste nouă, una nouă de tot!

Într-o zi, în timp ce frații și surorile se jucau veseli pe afară, băiețelul **stătea** în casă amărât că îi sosea iarăși rândul la poveste și iarăși nu se simțea în stare să povestească nimic.

Și, cum stătea el singur în bucătărie și freca plita cu cenușă, **auzi** deodată deschizându-se ușa și în prag se ivi un armăsar alb, cu două rânduri de aripi verzi de pătrunjel.

— De ce ești mâhnit, băiete? Întrebă armăsarul cu bunătate.

— Și cum să nu fiu? răspuse copilul. Diseară îmi vine rândul să spun o poveste și eu nu știu niciuna.

— Vino cu mine, zise calul. **Am** eu un prieten. Poate că te **va scoate** din bucluc. El este croitor de povești.

— Croitor de povești? N-am mai auzit, se miră copilul.

— E nevoie și de meseria asta, răspuse armăsarul. Hai, suie-te în spinarea mea!

Băiatul, fără să mai facă mofturi, **a încălecat** și s-a pomenit că zboară undeva, deasupra unei păduri.

Copitele calului atingeau ici și colo vârfurile copacilor, iar după o vreme au coborât într-o poiană plină de clopoței albaștri. [...]

[Croitorul de povești creează continuu povești, dar nu-i acordă băiețelului nicio privire pentru a-i transmite astfel talentul lui nemaivăzut.]

Un an întreg, din șase în șase zile, a zburat pe armăsarul cu aripi de pătrunjel. Bătrânul croia povești minunate, dar nu voia să știe de copil.

— Astăzi călătorim împreună pentru ultima oară, îl vesti calul mâhnit.

— Stai să iau foarfeca mamei cu mine, grăi copilul și încălecă.

L-au găsit pe bătrân lucrând de zor, ca de obicei. Desena cu vârful foarfecii de aur și tăia fără încetare. Caravane după caravane de povești plecau în depărtare și bătrânul nu-și ridica măcar o dată privirea.

Tăcând, copilul își scoase forfecica. Nu era nici vrăjită, nici de aur. Și, fără să se mai gândească la croitor, se apucă de lucru.

Zgârie în nisip un pom mare și stufos. Pe creanga cea mai groasă desenă apoi un palat cu trei ferestre și, la fiecare, câte o copilă. Pe trunchiul copacului se cățara un flăcău, dar palatul era păzit de un leu cu multe capete.

— Foarte bine! rosti pe neașteptate un glas adânc și croitorul de povești îl privi pe băiat drept în față. De azi înainte vei fi și tu croitor ca mine... [...]

— Ei, spuse armăsarul cu aripi de pătrunjel, mi se pare că ai dobândit ce ți-ai dorit!

Băiatul nu era în stare să-i răspundă. Încălecă în tăcere și se îndreptară spre casă, luminați de stele.

(Marta Cozmin, *Croitorul de povești*)

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Lectură și interculturalitate

- 1 Numește personajele care apar în text.
- 2 Notează indicii spațiali din cadrul textului.
- 3 Menționează cât timp durează acțiunea.
- 4 Formulează ideile principale ale textului.
- 5 Indică rolul croitorului de povești și modul în care îl ajută pe băiat.

Limbă și comunicare

- 1 Alege litera corespunzătoare răspunsului corect.
A. Sunt în ordine alfabetică cuvintele din seria:
a) copacului, copitele, capete;
b) seară, (a) scorni, știau;
c) croitorul, glas, povești.
B. Toate cuvintele sunt despărțite corect în silabe în seria:
a) zgâ-ri-e, trun-chiul;
b) în-drept-ară, fie-care;
c) me-se-ria; fe-res-tre.
C. Sunt corect accentuate cuvintele din seria:
a) băiatul; vrăjită; croitor;
b) băiatul; vrăjită; croitor;
c) băiatul; vrăjită; croitor.

- 6 Completează, în caiet, un tabel asemănător cu cel de mai jos, exemplificând cu câte două cuvinte din text.

Substantiv comun	Verb predicativ	Adjectiv	Articol nehotărât	Pronume personal	Numeral cardinal
...	...	...	...	...	...

- 7 Asociază cuvintele subliniate în secvențele din coloana A, cu funcțiile sintactice din coloana B.

- A
- a) „... se ivi un armăsar alb...”
  - b) „... cu vârful foarfecii de aur...”
  - c) „Pe trunchiul copacului...”
  - d) „Rosti pe neașteptate...”

- B
1. atribut
  2. predicat verbal
  3. subiect
  4. atribut
  5. subiect

- 8 Menționează tipul enunțului „Hai, suie-te în spina mea!”

- 9 Transformă propoziția „...Întrebă armăsarul cu bunătațe...” în propoziție simplă, negativă.

- 10 Recomandă-i unui coleg să aibă încredere în valoarea poveștilor. Scrie, în acest scop, un enunț exclamativ și unul imperativ.

- 4 Notează, în caiet, următoarele afirmații și completează-le, valorificând textul de mai jos.

Băiețelul era supărat, deoarece ... . El încearcă să rezolve problema pe care o avea prin ..., iar ... se oferă să-l ajute, propunându-i soluția de a ... . La începutul acțiunii băiatul se simte ..., iar în final se simte ... .

- 7 Menționează două caracteristici ale textului narativ literar, regăsite în fragmentul dat, și ilustrează-le cu secvențe semnificative.

- 8 Numește o valoare a personajului și două elemente referitoare la identitatea acestuia.

- 2 Transcrie, din textul-suport, trei cuvinte din câmpul lexical al basmelor.

- 3 Rescrie, în caiet, secvența „... dar frații săi le știau pe toate și-l întrerupeau, strigând...”, înlocuind cuvintele subliniate cu sinonimele potrivite.

- 4 Indică modul, timpul, persoana și numărul verbelor scrise cu verde în text.

- 5 Transcrie, din textul-suport, trei adjective și alcătuiește enunțuri cu fiecare dintre acestea, punându-le la diferite grade de comparație.

UNITATEA 1

FAMILIA

Lecția 1 Introducere

Lectură

Lecția 2 Textul narativ literar. Instanțele comunicării narative. Narațiunea la persoana I și a III-a

Lecția 3 Textul narativ literar în proză: La pădure de Ion Agârbiceanu (text integral)

Redactare

Lecția 4 Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă

Lecția 5 Rezumatul

Comunicare orală

Lecția 6 Dicția

Elemente de construcție a comunicării

Lecția 7 Despărțirea cuvintelor în silabe

Lecția 8 Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat

Interculturalitate

Lecția 9 Limba română în Europa

Elemente de construcție a comunicării

Lecția 10 Cuvântul și rolul contextului în crearea sensului

Lecția 11 Omonimele. Cuvintele polisemantice

Recapitulare

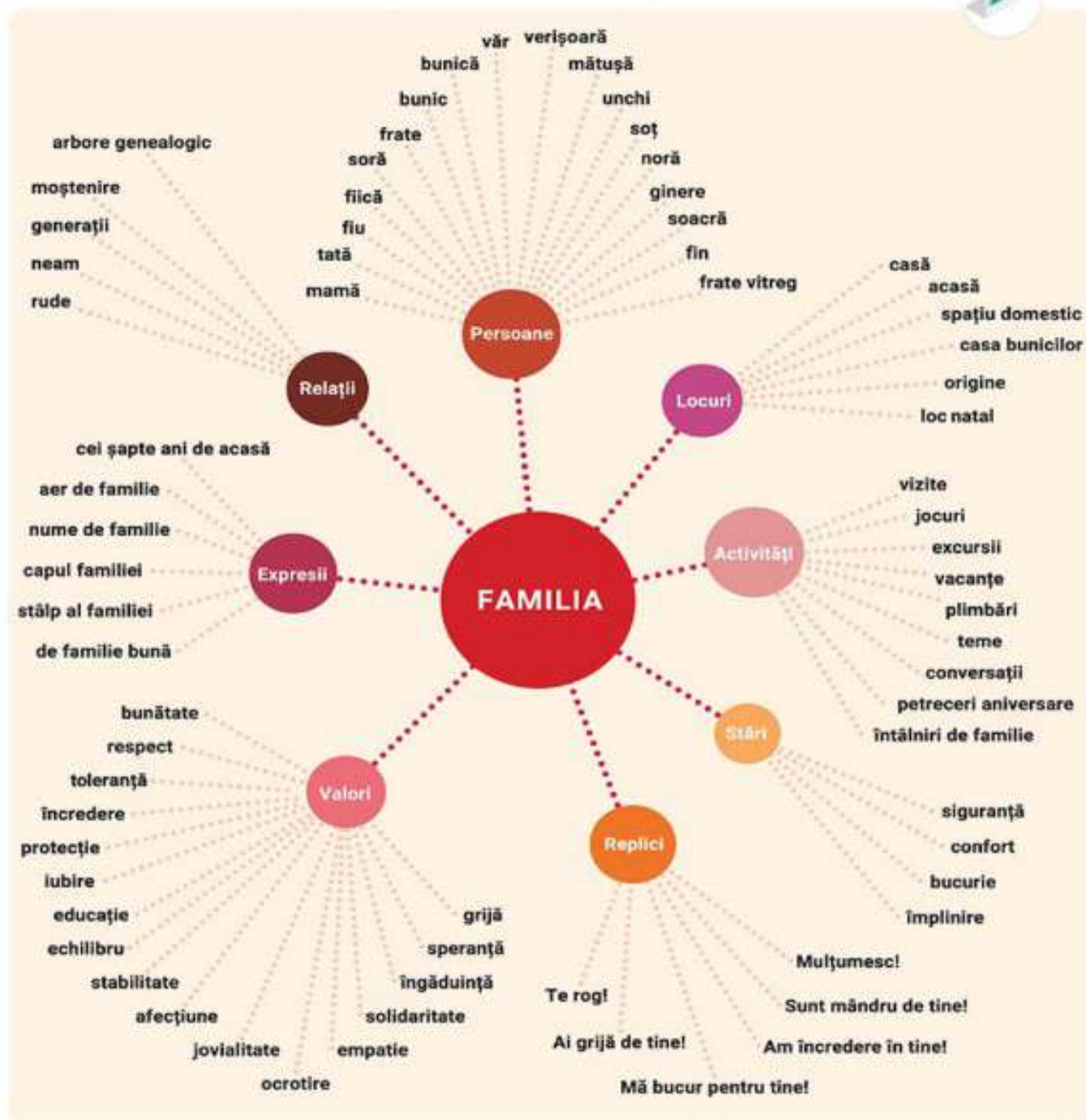
Evaluare

Proiect

LECȚIA 1 INTRODUCERE

CUVINTELE FAMILIEI

1 Citește harta de cuvinte și urmărește modul în care s-au grupat acestea.

2 **LUCRAȚI ÎN PERECHI!** Selectează cinci cuvinte care consideri că îți definesc familia. Compară-ți lista cu cea a colegului tău.

DESCOPERIM FAMILIA ÎN LITERATURĂ

1 LUCRAȚI ÎN GRUPE! Citiți textele de mai jos, alegeți trei dintre ele și identificați împreună aspectele importante referitoare la familie. Fiecare grupă va prezenta apoi, în fața clasei, imaginea familiei înfățișată în fiecare dintre cele trei texte alese. Puteți folosi ca reper harta cuvintelor de la exercițiul anterior.

TEXTUL 1

La noi în casă s-au vorbit totdeauna vreo șapte limbi
cu mama vorbeam ungurește
cu tata vorbeam românește
cu sora mea mă-nțelegeam pășărește și uneori cu trasul de păr
cu fratele meu băiețește
sau smiorcăială din partea mea

(Hanna Bota, *Limba mea*)

TEXTUL 2

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară* cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul* vetrei cel humuit*, de care mă țineam când începusem a merge copăcel*, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca*, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și, Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații și surorile îmi erau sănătoși, și casa ne era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor* erau de-a pururea în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

șfară (s.f.) – forma regională a cuvântului „sfoară”,
prichici (s.n.) – margine îngustă, ieșită în afară,
în formă de poliță, la horn, la cuptor sau la vatra
tărănească.

a humui (vb.) – a unge, a lipi, a da cu humă (nume
popular al argilei).

a merge copăcel – a merge
încet și cu grijă.

de-a mijoarca – de-a
v-ați ascunselea.

megieș (s.m.) –
vecin.

TEXTUL 3

Într-o zi vine cu temperatură cel mai mic. Și după el – sau de la el – și cel mai mare. Doctor, termometru, rețete, pază, grijă.

Al treilea, cel mijlociu, teafăr ca prin minune – parcă i-a fost lene să se-mbolnăvească – va fi expediat de mama la bunici.

Se pregătește de plecare cu inima mai grea decât picioarele de iarnă, cu ghete și șoșoni. Un geamantan ticsit; ciorapi cârpiți, rufele vămuite de ochii mamei, săpun de glicerină, periută de dinți nouă, două pijamale și trei mandarine. În geantă: cărțile, caietele și o cutie de bomboane trimisă de părinți bunicilor. [...]

Prin ușa întredeschisă, lumina din casă – de acasă – e caldă și bună ca un samovar aprins alături de cozonaci. [...]

— Și să nu superi pe bunici, – răsună din urmă glasul mamei, suprem ca și crucea bisericii sfântului Ioan Gură de Aur.

Până și clopoțeii spun: să nu, să nu, să nu, cling-cling.

(Ionel Teodoreanu, *În casa bunicilor*)